

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
Заң факультеті
Кеден, қаржы және экологиялық құқық кафедрасы

Бекітемін Факультет деканы
проф. Байдельдинов Д.Л.
(қолы) "___" "___" 2023 ж.

ҚОРЫТЫНДЫ ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ
Пән: NZ 3410 Қоршаған ортаны қорғау

Мамандығы – «Жерге орналастыру» Шифр: 6В07302

Кредит саны-5

Алматы 2023 ж.

Қорытынды емтихан бағдарламасы «Жерге орналастыру» мамандығы бойынша жұмыс оқу жоспары негізінде з.ғ.к., профессор м.а. Г.Т. Айгариновамен құрастырылған.

Кеден, қаржы және экологиялық құқық кафедрасының отырысында қаралған және бекітілген

«_____» _____2023 ж., хаттама №

Кафедра меңгерушісі _____(қолы)

Кіріспе

Пән бойынша қорытынды бақылау (емтихан) **Қоршаған ортаны қорғау** пәні бойынша 3-курс студенттері үшін, **Емтихан форматы- off-line, жазбаша емтихан бойынша нұсқаулық**

Жазбаша емтиханды тапсыру процесі оқытушының «Univer» ақпараттық жүйесіне енгізілген емтихан сұрақтарының негізінде автоматты түрде жасақталу арқылы жүреді. Офис-тіркеуші әзірлеген келу парақтары мен пән бойынша жасақталған билеттер деканат қызметкерлерімен off-line режимде емтихан өткізу үшін басып шығарылады. .

Емтиханның өтуін бақылау:

Off-line режимде өтетін емтиханды пәнді оқыту процесіне араласпаған кезекші оқытушы бақылайды.

Емтихан қабылдайтын аудиторияда дыбыс жазу құрылғылары бар бейнебақылау камералары орнатылады.

«Univer» ақпараттық жүйесіне енгізілген емтихан сұрақтарының жалпы саны
– 30.

Off-line режимде өтетін емтиханды ұзақтығы:

Жасақталған 3 сұрақтан тұратын емтихан билетіне жауап беру үшін әрбір білім алушыға 120 минут уақыт беріледі.

Өткізу регламенті.

Off-line режимдегі емтихан алдын ала білім алушылар мен оқытушыны ескерте отырып кесте бойынша өтеді.

Off-line режимде өтетін емтихан басталуға **15 минут қалғанда** кезекші оқытушы білім алушыларды отырғызады. Отыратын орындары көрсетілген келу парақтары толтырылады.

Кезекші оқытушы Off-line режимде өтетін емтиханға келген білім алушыны жеке куәлігі бойынша тексереді.

Off-line режимде өтетін емтиханға білім алушының орнына бөтен адам келген ретте осы бұзушылық турасында хаттама толтырылады.

Емтиханға өзімен бірге шпаргалка, ұялы телефон, смарт-сағаттар және т.б. техникалық құрылғылар мен өзге де рұқсат етілмеген ақпарат алу құралдарын алып кіруге немесе пайдалануға, өзге білім алушылармен не бөгде адаммен сөйлесуге, біреудің ТАӘ немесе басқа да жеке басын куәландыратын жауап парақтарын көшіруге тиым салынады.

Аталған жағдайлар орын алғанда хаттама толытрыла отырып, тәртіпті бұзушыға осы пән бойынша «F» (қанағаттанарлықсыз) бағасы қойылады. Акті шағымдануға және апелляциялық тәртіпте қарауға жатпайды.

Емтихан қорытындысы бойынша жауаптарды тексеру және алған балын «Univer» ақпараттық жүйесіндегі аттестациялық ведомостьке енгізу уақыты – 48 сағатқа дейінгі уақытты қамтиды.

Бағалау саясаты:

Критериалды бағалау: дескрипторларға сәйкес оқыту нәтижелерін бағалау, аралық бақылау мен емтихандарда құзыреттердің (оқыту нәтижелерінің) қалыптасуын тексеру.

Жиынтық бағалау: белсенділікті және аудиториядағы жұмысқа қатысуды бағалау; тапсырманы орындау, СӨЖ (жоба / кейс/бағдарлама/...) бағалау.

Әріптік жүйе бойынша баға сандық	эквивалент балдар	(%- дық көрсеткіш)	дәстүрлі жүйе бойынша баға
A	4	95-100	Өте жақсы
A-	3,67	94-90	
B+	3,33	85-89	Жақсы
B	3,0	80-84	
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	Қанағаттанарлық
C	2,0	65-69	
C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	
D-	1,0	50-54	
FX	0,5	25-49	Қанағаттанарлықсыз
F	0	0-24	

Емтиханға дайындалу тақырыбының негізі:

1	<p>Дәріс 1. Экологиялық құқықтың түсінігі, пәні және жүйесі. Экологиялық құқықтық қатынастар</p> <p>Тәжірибелік сабақ 1. Мемлекеттің экологиялық функциясы. Қоршаған табиғи орта құқық объектісі ретінде. Экологиялық құқықтың түсінігі. Экологиялық қатынастардың жалпы сипаттамасы. Экологиялық қатынастардың 1 түрлері. Экологиялық құқық қатынастардың субъектілері және объектілері. Экологиялық құқық қатынастардың пайда болуы, өзгертілуі және тоқтатылуы. Экологиялық құқықтың әдістері. Экологиялық құқықтың жалпы және арнайы қағидалары. Экологиялық құқықтың жүйесі: жалпы және арнайы бөлімдері. Экологиялық құқықтық институттар. Қазақстан Республикасының қазіргі құқық жүйесіндегі экологиялық құқықтың орны. Экологиялық құқықтың басқа құқық салаларымен ара қатынасы.</p>
2	<p>Дәріс 2. Экологиялық құқықтың даму тарихы және қайнар көздері.</p> <p>Тәжірибелік сабақ 2. Экологиялық құқықтың пайда болуы, өркендеуі және болашағы. Табиғат қорғау және табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану туралы республикалық заңдылықтардың негізгі даму кезеңдері. Экологиялық құқықпен табиғат қорғау және табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану туралы заңдардың ара қатынасы. Экологиялық құқықтың қайнар көздерінің түсінігі, ерекшеліктері және классификациясы. Қазақстан Республикасының Конституциясы және экологиялық құқықтық ережелер мен талаптар. Табиғат қорғау және табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану туралы жалпы және арнайы заңдар. Экологиялық кодексі – жалпы сипаттамасы және экологиялық қатынастарды құқықтық реттеудегі оның маңызы. Үкіметтің экология-құқықтық актілері. Жергілікті өкілді және атқарушы органдардың экология-құқықтық актілері. Экология және табиғат пайдалану жөніндегі халықаралық конвенциялар, мемлекетаралық келісімдер мен шарттар</p>
3	<p>Дәріс 3. Табиғат объектілеріне меншік құқығы.</p> <p>Тәжірибелік сағат 3. Табиғат объектілеріне мемлекеттік меншік құқығының түсінігі және жалпы сипаттамасы. Құқықтық қорғау объектілері мен мемлекеттік меншік құқығының арақатынасы. Мемлекет – табиғат объектілеріне меншік құқығының субъектісі. Қазақстан Республикасының Парламенті, жергілікті өкілді және атқарушы органдары мен олардың</p>

	табиғат объектілеріне меншік құқығын іске асыру жөніндегі өкілеттігі. Табиғат объектілеріне меншік құқығының мазмұны және қорғалуы. Табиғи ресурстарға жеке меншік құқығының түсінігі және жалпы сипаттамасы. Табиғи ресурстарға меншік құқығының мазмұны. Табиғи ресурстарға жеке меншік құқығының объектілері мен субъектілері. Табиғи ресурстарға жеке меншік құқығының пайда болу, өзгертілу және тоқтатылу негіздері
4	<p>Дәріс 4. Табиғатты пайдалану құқығы.</p> <p>Тәжірибелік сабақ 4. Табиғат пайдалану құқығының түсінігі. Табиғат пайдалану құқығының қағидалары және негізгі белгілері. Табиғат пайдалану құқығының түрлері, объектілері және субъектілері. Табиғатты жалпы және арнайы пайдалану. Табиғат пайдалану құқығының мазмұны. Табиғат пайдаланушылардың негізгі құқықтары мен міндеттері. Табиғат пайдалану құқығының пайда болу, өзгертілу және тоқтатылу негіздері. Табиғи ресурстарды табиғат пайдалануға беру негіздері. Табиғат пайдалану құқығын қорғау.</p>
5	<p>Дәріс 5. Табиғат пайдалану мен қоршаған ортаны қорғауды мемлекеттік құқықтық реттеу тетігі</p> <p>Тәжірибелік сабақ 5. Табиғат пайдалану мен қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік басқарудың түсінігі мен қызметі. Экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз етудің жалпы сипаттамасы мен түсінігі. Табиғат пайдалану мен қоршаған ортаны қорғауды басқаратын жалпы және арнайы органдар. Табиғат пайдалану мен қоршаған ортаны қорғау саласындағы жоспарлау, бағдарламалау және стандарттау мәселелері. Экологиялық нормалары және қоршаған ортаға әсердің жол беруге болатын шекті нормативтері. Экологиялық мониторингті жүзеге асырудың тәртібі. Экологиялық сараптама: мақсаттары, міндеттері, түрлері.</p>
6,7	<p>Дәріс 6. Табиғат пайдалану мен қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік құқықтық басқару</p> <p>Тәжірибелік сабақ 6. Шаруашылық және өзге қызметке қойылатын экологиялық талаптар. Табиғи ресурстардың мемлекеттік есебі мен мемлекеттік кадастрлары. Экологиялық бақылаудың түрлері мен міндеттері. Табиғат пайдалану мен қоршаған ортаны қорғаудың экономикалық тетігінің түсінігі мен құрамдас элементтері. Қоршаған ортаны қорғаудың экономикалық әдістері. Табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану мен қоршаған ортаны қорғау жөніндегі шараларды жоспарлау мен қаржыландыру. Экологиялық төлемдер мен алымдарды алу және есптесу тәртібі. Экологиялық сақтандыруды құқықтық реттеу. Табиғатты пайдалану үшін салықтар. Арнайы табиғат пайдалану үшін төлемдер. Қоршаған ортаны қорғауды экономикалық жағынан ынталандыру. Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі шараларды жүргізуге арналған қаражаттық құралдарды ҚР экологиялық қауіпсіздігін құқықтық реттеу</p>
8	<p>Дәріс 8. Қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалануды экономикалық реттеу</p> <p>Тәжірибелік сабақ 8. Қоршаған ортаны қорғау және табиғатты пайдалануды экономикалық реттеу</p>
9	<p>Дәріс 9. Экологиялық заңдарды бұзғаны үшін құқықтық жауапкершілік</p> <p>Тәжірибелік сабақ 9. Экологиялық заңдарды бұзғаны үшін құқықтық жауапкершіліктің жалпы сипаттамасы. Экологиялық құқық бұзушылықтың түсінігі мен құрылымы. Экологиялық заңдарды бұзғаны үшін құқықтық жауапкершіліктің түрлері. Экологиялық қылмыстар үшін қылмыстық жауапкершілік. Экологиялық құқық бұзушылық үшін әкімшілік жауапкершілік. Экологиялық құқық бұзушылық үшін тәртіптік жауапкершілік. Экологиялық заңдарды бұзғаны үшін азаматтық құқықтық жауапкершіліктің түсінігі және түрлері. Экологиялық зиянның түсінігі мен түрлері. Табиғи ресурстарға келтірілген зиянды өтеудің тәртібі. Экологиялық заңдарды бұзғаны үшін басқа экологиялық жауапкершіліктің түрлері. Табиғат пайдалану мен қоршаған ортаны қорғау туралы дауларды қарау және шешу тәртібі.</p>

10	<p>Дәріс 10. Жердің экологиялық-құқықтық режимі және оларды қорғау</p> <p>Тәжірибелік сабақ 10. Жер ресурстарының жалпы сипаттамасы. Қазақстан Республикасының Жер кодексі және жер туралы басқа да заңдылықтар. Жер заңдарының міндеттері мен қағидалары. Жер қорының түсінігі және оның жекелеген санаттарының құқықтық режимі. Мемлекеттік органдардың жер қатынастарын реттеу саласындағы құзыреттері. Жерге мемлекеттік меншік құқығының мазмұны. Жерге жеке меншік құқығының түсінігі мен объектілері. Жер пайдалану 1 құқығының түсінігі, түрлері және субъектілері. Жер учаскелерін нормалау. Жер учаскесіне меншік құқығының және жер пайдалану құқығының туындау, өзгеру және тоқтату негіздері. Жерді қорғаудың мақсаттары мен міндеттері. Жерді пайдалану мен қорғауды мемлекеттік бақылау. Меншік иелеріне немесе жер пайдалану</p>
	<p align="center">3 БЛОК</p> <p>Мақсаты: Студенттерде Қазақстан Республикасының қоршаған орта объектілерінің құқықтық жағдайын толық игеру үшін мәліметтік қор қалыптастыру</p>
11	<p>Дәріс 11. Жер қойнауының экологиялық-құқықтық режимі және оларды қорғау</p> <p>Тәжірибелік сабақ 11. Жер қойнауының құқықтық режимі. Жер қойнауының, пайдалы қазбалардың құқықтық жағдайының түсінігі мен жалпы сипаттамасы. "Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының заңы және жер қойнауын ұтымды пайдалануы мен қорғауды қамтамасыз ететін басқа да заңдар. Жер қойнауы мен басқа да пайдалы қазбаларды ұтымды пайдалануды және қорғауды қамтамасыз ететін мемлекеттік-құқықтық механизмі. Қазақстан Республикасының мемлекеттік жер қойнауы қорының түсінігі мен құрамы және оның жеке бөліктерінің құқықтық режимі. Жер қойнауына меншік құқығы және оны іске асыру нысандары. Жер қойнауын пайдалану және оны қорғау саласындағы мемлекеттік басқару мен бақылау. Жер қойнауын пайдалану құқығы және оның түрлері. Пайдалы қазбаларды есепке алу, оларды жіктеу. Пайдалы қазбалардың кен орындарының мемлекеттік кадастры. Жер қойнауына, жер қойнауы пайдаланушыларға келтірілген зиянды өтеу</p>
12	<p>Дәріс 12. Судың экологиялық-құқықтық режимі және оларды қорғау . Орманның экологиялық-құқықтық режимі және оларды қорғау.</p> <p>Тәжірибелік сабақ 12. Судың құқықтық режимінің түсінігі мен жалпы сипаттамасы. Қазақстан Республикасының Су кодексі және суларды ұтымды пайдалану мен қорғауды қамтамасыз ететін басқа да заңдар. Қазақстан Республикасы су заңдарының мақсаттары мен міндеттері. Қазақстан Республикасы су қорының түсінігі мен құрамы және оның жеке бөліктерінің құқықтық режимі. Суды ұтымды пайдалануды және қорғауды қамтамасыз ететін мемлекеттік-құқықтық механизмі. Су қорына меншік құқығы және оны жүзеге асыру нысандары. Суды пайдалану құқығы және оның түрлері. Су қорын пайдалану мен қорғау саласындағы мемлекеттік бақылау және сараптама. Су объектілерін қорғау және судың зиянды әсеріне қарсы күресу. Су қорын пайдалану мен қорғауды реттеудің экономикалық тетігі. Су дауларын шешу тәртібі және су заңдарын бұзғаны үшін жауаптылық.</p>
13	<p>Дәріс 13. Жануарлар дүниесінің экологиялық-құқықтық режимі және оларды қорғау.</p> <p>Тәжірибелік сабақ 13. Жануарлар дүниесін пайдалану мен қорғаудың құқықтық режимінің түсінігі мен жалпы сипаттамасы. Жануарлар дүниесін ұтымды пайдалану мен қорғауды қамтамасыз ететін мемлекеттік құқықтық механизмі. "Жануарлар дүниесін қорғау, өсімін молайту және пайдалану туралы" Қазақстан Республикасының заңы және осы саладағы басқа да заңдар. Жануарлар дүниесіне меншік құқығы және оны жүзеге асыру нысандары. Аң аулау және аң аулау шаруашылығын жүргізуді құқықтық реттеу. Балық аулау мен балық шаруашылығын ұйымдастыруды және жүргізуді құқықтық реттеу. Жануарлар дүниесін пайдалану және қорғау саласындағы мемлекеттік басқару мен бақылау. Жануарлар дүниесіне келтірілген зиянды өтеу, жануарлар дүниесін қорғау және пайдалану туралы заңдарды бұзғаны үшін жауаптылық</p>

14	<p>Дәріс 14. Ерекше қорғалатын табиғи аумақтарды құқықтық реттеу.</p> <p>Тәжірибелік сабақ 14 Ерекше қорғалатын табиғи объектілерінің түсінігі және құрамы. Қызыл Кітап және айналадағы табиғи ортаны қорғаудағы маңызы. Курорттардың және басқа емдеу сауықтыру аймақтардың құқықтық режимі. Қорықтардың құқықтық режимі. Заказниктердің құқықтық режимі. Табиғат ескерткіштерінің құқықтық режимі. Табиғи ұлттық парктердің құқықтық режимі. Ботаникалық бақтардың, дендрологиялық және зоологиялық парктердің, тарихи-табиғи және мемориалдық парктердің құқықтық режимі.</p>
15	<p>Дәріс 15. Қоршаған ортаны халықаралық-құқықтық қорғау.</p> <p>Тәжірибелік сабақ 15. Қоршаған ортаны халықаралық-құқықтық қорғаудың түсінігі және жалпы сипаттамасы. Халықаралық табиғатты қорғау объектілері мен субъектілері. Табиғи ортаны қорғау саласындағы халықаралық келісімдер, конвенциялар, шарттар, қоршаған ортаны қорғаудың халықаралық мемлекеттік-құқықтық механизмі. Қоршаған ортаны халықаралық қорғауға Қазақстан Республикасының қатысу нысандары.</p>

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. 2003 жылғы 20 маусымдағы Қазақстан Республикасының Жер кодексі // «Әділет» АҚЖ сайтында Электрондық ресурс ретінде қолжетімді: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/K030000442>;
2. Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 9 қаңтардағы № 212 Экологиялық кодексі. // «Әділет» АҚЖ сайтында электрондық ресурс ретінде қолжетімді: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/K070000212>;
3. Қазақстан Республикасының 2017 жылғы 25 желтоқсандағы № 212 Салық кодексі. // «Әділет» АҚЖ сайтында электрондық ресурс ретінде қолжетімді: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/K070000212>;
4. Еркінбаева Л.К., Айгаринова Г.Т. Қазақстан Республикасының Жер құқығы. Жалпы және ерекше бөлім: оқу құралы - Алматы : Жеті Жарғы, 2015. - 326 б
5. Айгаринова А.Т., Джангабулова А. К. Қазақстан Республикасының экологиялық құқығы. Жалпы және ерекше бөлім: оқу құралы - Әл - Фараби атындағы Қазақ ұлттық ун-ті. - Алматы: Қазақ университеті, 2018. - 447 б
5. Айгаринова Г.Т. Қазақстан Республикасының заңдары бойынша жер төлемдері. – Юрист баспасы, Алматы 2009 – 216б.

Интернет-ресурстар: Оқу материалы-дәріс тезистері Жерге құқықтарды мемлекеттік тіркеуді құқықтық реттеу, сондай-ақ үй тапсырмаларын, жобаларды, СӨЖ орындау үшін қажетті оқу-әдістемелік материал сіздің сайтыңыздағы бетте қол жетімді www.univer.kaznu.kz. ПОӘК бөлімінде.